

Ślady zapisane w kamieniu

Dokumentacji cmentarzy czeskiej części Śląska Cieszyńskiego

Cmentarze są wspólnym miejscem pamięci mieszkańców regionu, ale i wspólnym archiwum. Zachowują nazwiska i daty, ale także historie rodzin, języki, zawody, relacje sąsiedzkie oraz ślady instytucji, które przez dziesięciolecia tworzyły lokalne życie. We wrześniu rozpocznie się czwarty etap dokumentowania tej pamięci na Śląsku Cieszyńskim.

Projekt „Inwentaryzacja polskich śladów na cmentarzach czeskiej części Śląska Cieszyńskiego - etap 4” realizuje Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Olza Pro z. s. Zadanie otrzymało dofinansowanie w ramach programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą”. Instytut POLONIKA pełni funkcję instytucji zarządzającej programem.

Prace są kontynuacją działań rozpoczętych w 2022 roku. Obejmą rozpoznanie i opracowanie nagrobków, kaplic grobowych, epitafiów, inskrypcji oraz innych form upamiętnienia związanych z historią polskiej społeczności. Obiekty te są zarazem częścią dzieł całych miejscowości i wspólnego dziedzictwa regionu.

Cmentarze zapisują sąsiedztwo języków, wyznań i tradycji. W obrębie jednej rodziny spotykają się czasem polskie i czeskie formy nazwisk, różne języki inskrypcji oraz biografie kształtowane przez zmiany granic i państw. Projekt nie zamyka pamięci w jednej narracji, lecz dokumentuje jej wielogłosowość.

Zachowane pomniki mają również znaczną wartość artystyczną. Pokazują działalność warsztatów kamieniarskich i rzeźbiarskich związanych z Karwiną, Jabłonkowem, Cieszynem i Ostrawą, a także przepływ wzorców z Krakowa i Wiednia. Anioły, obeliski, motywy roślinne, znaki religijne i typografia inskrypcji tworzą własny język pamięci Śląska Cieszyńskiego.

Podczas prac terenowych każdy wytypowany obiekt zostanie sfotografowany, opisany i zlokalizowany. Dokumentacja obejmie odczyt inskrypcji, pomiary, określenie materiału i techniki, analizę formy oraz dekoracji, zapis współrzędnych i wstępną ocenę stanu zachowania. Powstaną również plany cmentarzy ze wskazaniem położenia udokumentowanych obiektów.

“

„Dokumentacja nie może powstawać obok mieszkańców. Metoda badawcza jest ważna, ale bez pamięci rodzin i wiedzy lokalnej wiele nazwisk, inskrypcji i biografii pozostałoby niemych. Dlatego chcemy dokumentować nie dla wspólnoty, lecz razem z nią.”

- mówi dr Bartłomiej Gutowski z Instytutu Historii Sztuki UKSW,
koordynator merytoryczny projektu.

Prace nie będą miały charakteru konserwatorskiego. Ich celem jest ochrona wiedzy o obiektach narażonych na erozję materiału, uszkodzenia, zarastanie i stopniową utratę czytelności napisów. Fotografia, opis i lokalizacja tworzą punkt odniesienia dla przyszłych badań, opieki nad cmentarzami i działań ochronnych.

Partnerstwo z Olza Pro łączy warsztat badawczy Fundacji Rozwoju UKSW z wiedzą mieszkańców, rodzin i lokalnych organizacji. Dawna fotografia, nekrolog, dokument lub wspomnienie mogą pomóc zidentyfikować osobę, uzupełnić zatartą inskrypcję albo odtworzyć historię pomnika.

Współtwórz dokumentację

Masz dawną fotografię cmentarza lub nagrobka? Znasz historię osoby pochowanej?

Prześlij informację formularzem
<https://fundacja.rozwoju.uksw.edu.pl/slask-cieszynski-cmentarze/>
lub mailowo b.gutowski@uksw.edu.pl

Każda informacja zostanie zweryfikowana przed włączeniem do dokumentacji. Po zakończeniu prac materiały zostaną uporządkowane, opracowane i przekazane do publikacji w portalu Baza Polonika. Wyniki wrócą do społeczności jako trwałe, bezpłatny zasób wiedzy dostępny po obu stronach granicy.

Całkowita wartość projektu wynosi 25 000 zł. Zadanie jest w całości finansowane ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury.

Informacje o projekcie

Projekt:

Inwentaryzacja polskich śladów na cmentarzach
czeskiej części Śląska Cieszyńskiego - etap 4

Prace terenowe:

wrzesień 2026

Obszar:

wybrane historyczne cmentarze w czeskiej części
Śląska Cieszyńskiego

Zakres:

dokumentacja fotograficzna, opisowa i kartograficzna; odczyt inskrypcji;
pomiar i dane lokalizacyjne; opis formy, materiału i dekoracji; wstępna
ocena stanu zachowania; plany cmentarzy

Wykonawca:

Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Kardynała Stefana
Wyszyńskiego w Warszawie

Prace będą realizować specjaliści z Instytutu Historii Sztuki UKSW
wraz z współpracownikami

Publikacja rezultatów:

portal Baza Polonika - www.baza.polonika.pl

Kontakt:

<https://fundacja.rozwoju.uksw.edu.pl/slask-cieszynski-cmentarze/>
b.gutowski@uksw.edu.pl

Finansowanie projektu projektu

Całkowita wartość projektu:

25 000 zł

Dofinansowanie MKiDN:

25 000 zł

Udział dofinansowania
w kosztach projektu:

100%

“

*Pamięć pozostaje żywa,
kiedy wiedza krąży między
rodzinami, badaczami
i lokalnymi instytucjami.*

**PARTNERSTWO
NA
RZECZ DZIEDZICTWA**

**Fundacja Rozwoju UKSW
+ Olza Pro z. s.**

Warsztat badawczy i standardy dokumentacji połączone
z wiedzą mieszkańców, rodzin i lokalnych organizacji.

OLZA PRO z.s.

MINISTERSTWO KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

**Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
pochodzących z Funduszu Promocji Kultury**

Program: „Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą”